

ЗАПОВЕД

НА МИНИСТЪРА НА ОТБРАНАТА

_____.2024 г.

№ _____

гр. София

Съдържание: Обявяване на „Нива на езикова компетентност за Министерството на отбраната на Република България в съответствие със стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001“.

Във връзка с изпълнение на изискванията на ЦС Е 1101 N „Владеене на английски език“ и стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001 и на основание чл. 26, т. 6 и т. 15 и чл. 31, ал. 1 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България,

ЗАПОВЯДВАМ:

1. Обявявам „Нива на езикова компетентност за Министерството на отбраната на Република България в съответствие със стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001“.

2. Настоящата заповед и приложението към нея да се публикуват на интернет-страниците на Министерството на отбраната, Военна академия „Г. С. Раковски“, НВУ „В. Левски“, ВВВУ „Г. Бенковски“, ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ и в КИС „ЩИТ“.

Контрола по изпълнение на заповедта възлагам на директора на дирекция „Управление на човешките ресурси в отбраната“.

Приложение: „Нива на езикова компетентност за Министерството на отбраната на Република България в съответствие със стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001“ – първо издание – 19 (деветнадесет) страници.

МИНИСТЪР НА ОТБРАНАТА

АТАНАС ЗАПРЯНОВ

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Министерство на отбраната
Дирекция „Управление на човешките ресурси в отбраната“
Отдел „Образование и квалификация“

НИВА НА ЕЗИКОВА КОМПЕТЕНТНОСТ
за Министерството на отбраната на Република България
в съответствие
със стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001
първо издание

София,
май 2024 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ	3
ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЗА ЕЗИКОВА КОМПЕТЕНТНОСТ	3
НИВА НА ЕЗИКОВА КОМПЕТЕНТНОСТ	3
СТАНДАРТИЗИРАНО ИЗПИСВАНЕ НА ЕЗИКОВАТА КОМПЕТЕНТНОСТ	4
Приложение 1	5
ОПИСАНИЕ НА НИВАТА НА ЕЗИКОВА КОМПЕТЕНТНОСТ	5
ЗА УМЕНИЕТО СЛУШАНЕ	5
ЗА УМЕНИЕТО ГОВОРЕНЕ	6
ЗА УМЕНИЕТО ЧЕТЕНЕ	9
ЗА УМЕНИЕТО ПИСАНЕ	10
Приложение 2	13
ОПИСАНИЕ НА ПЛЮС-НИВАТА НА ЕЗИКОВА КОМПЕТЕНТНОСТ	13
ЗА УМЕНИЕТО СЛУШАНЕ	13
ЗА УМЕНИЕТО ГОВОРЕНЕ	15
ЗА УМЕНИЕТО ЧЕТЕНЕ	17
ЗА УМЕНИЕТО ПИСАНЕ	18

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Описанието на нивата на езикова компетентност съответства на изискванията в стандартизационно споразумение на НАТО STANAG 6001, основан на стандарта на НАТО ATrainP-5, Language Proficiency Levels, Edition A, Version 2, May 2016 (НАТО STANAG 6001).

2. Описанието на нивата за езикова компетентност може да се използва за:

а) разработване на учебни програми за нуждите на Министерството на отбраната;

б) разработване на отделни задачи и цялостни изпити за определяне нивото на езикова компетентност съгласно НАТО STANAG 6001;

в) удостоверяване на нивото на владене на език.

3. Описанието на нивата за езикова компетентност се преглежда при публикуване на осъвременено издание на НАТО STANAG 6001.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ЗА ЕЗИКОВА КОМПЕТЕНТНОСТ

Способността за спонтанна комуникация на отделния индивид на чужд език в ежедневни ситуации и в професионална среда.

НИВА НА ЕЗИКОВА КОМПЕТЕНТНОСТ

За нуждите на системата за обучение по чужд език и за удостоверяване на нивото на владене на чужд език в Министерството на отбраната, езиковата компетентност в Приложение 1 е разделена в пет основни нива, обозначени с цифри от 0 до 4. Най-общо, езиковата компетентност може да се дефинира по следния начин:

Ниво 0 - Липса на езикова компетентност

Ниво 1 - Ниво оцеляване

Ниво 2 - Функционално ниво

Ниво 3 - Професионално ниво

Ниво 4 - Експертно ниво

В Приложение 2 е включено описание на плюс-нивата (поднива) на езикова компетентност. Плюс (+) може да бъде добавен към основното ниво за целите на обучението, оценяването, удостоверяването на нивото на владене на езика, за да покаже ниво на езикова компетентност, което значително надхвърля дадено основно ниво от ниво 0 до ниво 4, но не достига напълно и всеобхватно всички критерии за следващото основно ниво.

СТАНДАРТИЗИРАНО ИЗПИСВАНЕ НА ЕЗИКОВАТА КОМПЕТЕНТНОСТ

За удостоверяването на езиковата компетентност се използва последователност от 4 (четири) цифри, в комбинация с плюс „+“ при необходимост, които представляват четирите езикови умения, в следния ред:

Умение С (Skill L)	Слушане (Listening)
Умение Г (Skill S)	Говорене (Speaking)
Умение Ч (Skill R)	Четене (Reading)
Умение П (Skill W)	Писане (Writing)

Четирицифреният код може да бъде предхождан от буквите SLP на латиница, което съответства на стандартизираното изписване на нивата на езикова компетентност (Standardized Language Profile) съгласно НАТО STANAG 6001.

ОПИСАНИЕ НА НИВАТА НА ЕЗИКОВА КОМПЕТЕНТНОСТ

ЗА УМЕНИЕТО СЛУШАНЕ

Ниво 0 – липса на езикова компетентност

Липсват практически умения за разбиране на устна реч. Разбирането е ограничено до отделни думи. Не притежава способност за разбиране при устно общуване.

Ниво 1 – ниво оцеляване (умения за оцеляване в чуждоезикова среда)

Разбиране на широкоразпространени познати фрази и кратки прости изречения, свързани с ежедневни нужди на лични и общи теми като изразяване на учтивост, пътуване, общуване в работна среда при недвусмислен контекст. Разбиране на конкретни фрази, прости въпроси и отговори, както и много прости разговори. Темите включват основни нужди като храна, настаняване, време, кратки описания, упътвания или даване на инструкции. Дори хора, за които езикът е роден, които са свикнали да говорят с хора, за които езикът не е роден, се налага да говорят по-бавно и често да повтарят или перифразират казаното. Често се среща неразбиране на основната идея и подкрепящите я факти. Разбирането на посланието от средствата за масова информация и комуникацията между хора, за които езикът е роден, е възможно само при недвусмислен и ясно предвидим контекст.

Ниво 2 – функционално ниво

Достатъчно разбиране при разговори на ежедневни социални и рутинни служебни теми. Добро разбиране на реч при комуникация лице в лице със стандартно произношение, при нормална скорост на говора, с някои повторения и перифразиране, от хора, за които езикът е роден, които не са свикнали на комуникация с хора, за които езикът не е роден. Разбиране на широк спектър от текстове на различни конкретни теми, касаещи информация от личен и семеен характер, обществени въпроси от личен и общ интерес, рутинни служебни въпроси, представени чрез описания на хора, места и предмети; разкази за минали, настоящи и бъдещи събития. Проследяване на основните моменти на дискусия или реч в своята професионална област. Дори да липсва разпознаване на различните стилистични нива, свързващите думи и фрази, характерни за по-сложни текстове се разпознават. Добро ориентиране на ниво параграф дори при наличието на голям набор от факти. Рядко се наблюдава правилно разбиране на думи или фрази, чути при неблагоприятни условия, като например от тонколони на открито или в емоционална комуникативна ситуация. Обикновено има разбиране на общия смисъл на разговорната реч в средствата за масова комуникация или на представителите на езика, в ситуации, които изискват разбиране на специализиран или по-сложен изказ. Разбиране на фактологично съдържание. Разбиране на фактите, макар да няма разбиране на нюансите на езика, които съпътстват фактите.

Ниво 3 – професионално ниво

Способност за разбиране на почти всякаква официална и разговорна реч на ежедневни, социални и професионални теми, в това число и теми, свързани със

специфични интереси и специализирани професионални области. При устна реч, се показва способност за ефективно разбиране на пряк разговор със стандартно произношение, при нормална скорост и яснота на говор, при стандартен диалект от хора, за които езикът е роден. Ясно разбиране на речта при интерактивни срещи, брифинги и други форми на по-дълга реч, включително и на непознати теми и в непознати ситуации. Точно проследяване на основните моменти на разговори на образовани представители на езика, лекции на общи и професионални теми, сравнително ясни телефонни разговори и предавания на медиите. Разбиране с лекота на език, който включва езикови функции като хипотеза, аргументация на мнение, представяне и обосноваване на официална политика, разискване, представяне на възражения и допълнително разясняване при горепосочените ситуации. Показва разбиране на абстрактни концепции в дискусиа на сложни теми (които могат да включват икономика, култура, наука и технологии), както и в своята професионална сфера. Разпознаване на ясното и скритото послание в речта. Добро разграничаване на различните стилове на речта и често разпознаване на хумор, емоционална окраска и нюансите в речта. Рядко се налага повторение, перифразирание или допълнително обяснение. Възможно е обаче да не бъдат разбрани хора, за които езикът е роден, в случай че говорят много бързо или използват жаргон или диалект.

Ниво 4 – експертно ниво

Разбиране на всички форми и стилове на речта, използвана за професионални цели, включително и при представянето на официални политики или гледни точки при слушане на лекции и водене на преговори. Разбиране на изключително сложна реч, включително по теми, които представляват интерес за добре образовани хора, за които езика е роден, дори и на непознати общи или професионални (специализирани) теми. Разбиране на езика, предназначен за различни видове аудитория, включително когато говорещият има за цел да убеждава или съветва на официално равнище, или изпълнява представителни функции. Ориентиране с лекота при смяна на темата и тона на разговора. Проследяване с лекота при неочаквани обрати в ежедневна и официална реч на всякакви теми, предназначени за масовия слушател. Разбиране на фрази от широк спектър на по-сложен език и разпознаване на нюансите в значението и стилистичното ниво, включително на иронията и хумора. Показване на отлично разбиране на много абстрактни идеи в дискусии в области като икономика, култура, наука и технологии. Разбиране без затруднение на изказвания в медиите и разпознаване на нюансите на значенията в разговори между хора, за които езикът е роден. Сравнително добро разбиране на регионален говор и диалектни форми.

ЗА УМЕНИЕТО ГОВОРЕНЕ

Ниво 0 – липса на езикова компетентност

Липса на способност за устно общуване. Устната реч е ограничена до отделни думи като поздрави или основни форми за изразяване на учтивост. Няма комуникативни умения.

Ниво 1 – ниво оцеляване (умения за оцеляване в чуждоезикова среда)

Способност за поддържане на разговор в типични ежедневни ситуации. Говорене чрез комбиниране на познати, заучени елементи на речта. Способност за започване, поддържане и приключване на кратки разговори, като се задават и се отговаря на кратки елементарни въпроси. Обикновено се наблюдава справяне в очаквани битови ситуации, използване на основните форми на учтивост, способност за представяне, поздравяване и отговаряне на поздравии, задаване на въпроси за основни биографични данни и отговор на такива, обсъждане на по-прости рутинни служебни задачи, искане на съдействие, информация за стоки и услуги, разяснение по даден въпрос, при изразяване на удовлетворение, неудовлетворение и потвърждение. Темите включват основни нужди като поръчване на храна, настаняване, транспорт, пазаруване. Хората, за които езикът е роден, които не са свикнали да говорят с хора, за които езикът не е роден често полагат усилия, имат нужда от повторение и компенсират с опит и обща култура, за да разберат речта на говорещия. Говорене с лекота се наблюдава рядко, липсват дълги изказвания, с изключение на предварително подготвена информация. Говоренето е на ниво изречение и понякога две или повече кратки прости изречения могат да бъдат свързани с помощта на най-често използваните свързващи думи. Често се допускат грешки, свързани с неправилната употреба на лексика, граматика и произношение, които могат да доведат до промяна на смисъла на изказа. Концепцията за използването на граматическите времена е неясна. Често се използва само едно време или се избягва определени структури. Речта се характеризира с колебание, неорганизираност, чести паузи, търсене на думи (с изключение на широко разпространени фрази), неефективно перифразирание и опити за самокорекция.

Ниво 2 – функционално ниво

Успешно комуникиране в ежедневни социални и рутинни служебни ситуации. Прави се подробно описание на хора, места и предмети; разказ за настоящи, минали и бъдещи събития, като изреченията се свързват в прости параграфи; даване на фактологична информация; правене на сравнения; даване на недвусмислени (ясни) инструкции и упътвания; задаване и отговаряне на очаквани въпроси. Справяне с лекота с повечето ежедневни разговори по конкретни теми като служебни процедури, семейство, лична информация, интереси, пътуване и текущи събития. Често даване на по-подробна информация в ежедневни комуникативни ситуации като например може да се дадат по-сложни, подробни и задълбочени указания или да бъдат направени по-специфични промени при организиране на пътуване или друга уговорка. Успешна комуникация с хора, за които езикът е роден и които не са свикнали да комуникират с хора, които са изучавали езика, макар че те трябва да привикнат с някои ограничения. Комбиниране и свързване на изречения в параграфи. Простите граматически структури и основните граматически връзки са усвоени, но по-сложните граматически структури се използват неправилно или се избягват. Използва се подходящ речник, при употребата на често срещани изрази, в другите случаи речникът е неподходящ и дори необичаен. Възможни са грешки в произношението, лексикалният избор и граматиката, които понякога могат да доведат до промяна на смисъла. Като цяло обаче, изразяването е по начин, подходящ за дадена ситуация въпреки, че не винаги е стабилно.

Ниво 3 – професионално ниво

Ефективно участие в повечето неофициални и официални ситуации на битови, социални и професионални теми. Способност за изказване със значителна лекота по теми за конкретни интереси и специфични компетенции. Използване на езика за типични задачи в работна среда като отговор на възражения, разясняване на гледна точка, мотивиране на взето решение, отговор на предизвикателства; аргументиране на позиция, представяне и защитаване на официална политика. Демонстрират се езикови умения за водене на заседания, съвещания, работни срещи, семинари, изнасяне на брифинги или други форми на дълъг и сложен монолог, аргументиране на хипотези и работа по непозната тема или в непозната ситуация. Надеждно извличане на информация и аргументирано мнение от човек, за когото езикът е роден. Представят се добре абстрактни понятия и идеи при обсъждане на теми като икономика, култура, наука, технологии, философия и в своята професионална сфера. Изразяването е подробно, смисълът е предаден точно и ефективно. Употребата на структурни езикови средства е гъвкава и достатъчно сложна. Говоренето е с лекота, по подходящ за ситуацията начин. Без да се търсят думи или фрази, езикът се използва ясно и относително естествено, с цел дискутиране на концепции. Идеите се формулират по разбираем начин за хора, за които езикът е роден. Възможно е да не бъдат разбрани напълно някои културни препратки, метафори, пословици и поговорки, както и нюанси в речта или идиоми, но неразбраното в разговора се компенсира успешно. Произношението може да е чуждестранно. Възможни са грешки при по-рядко използвани или по-сложни структури, характерни за по-официален стил на речта. Рядко допусканите грешки в произношението, граматиката или лексиката не водят до промяна в смисъла и рядко възпрепятстват разбирането у тези, за които езикът е роден.

Ниво 4 – експертно ниво

Езикът се използва с голяма прецизност, точност и лекота на всякакви професионални теми, включително и при представяне на официална позиция или гледна точка. Изпълняват се изключително сложни комуникативни задачи по теми, които представляват интерес за добре образовани хора, за които езикът е роден, в това число и при непознати общи или професионални (специализирани) ситуации. Ефективно се комуникира с всякакъв вид аудитория. Показват се отлични езикови умения при даване на съвети и убеждаване. Способност за задаване на стила при разговори на професионално и непрофесионално ниво с широка аудитория с хора, за които езикът е роден. С лекота се сменя темата и стила, и се прави адаптация към подобни неочаквани промени, предизвикани от други участници в дискусиата. Ефективна комуникация с хора, за които езикът е роден в ситуации като конференции, преговори, лекции, презентации, брифинги и дебати по въпроси, за които няма постигнато съгласие. Успешно разясняване на абстрактни концепции и детайлно аргументиране на позиция при тези обстоятелства. Сферите могат да са от областта на икономиката, културата, науката, технологиите и собствената професионална област. Речта е много добре организирана, смисълът се предава ефективно и се използват стилистично подходящи средства. Точно се предават нюансите на смисъла и се използва подходящи културни препратки. Говоренето е свободно и без усилия, демонстрира се отлично владение на многообразието от

стилове на речта, но говорещият рядко ще бъде възприет като човек, за когото езикът е роден. В редките случаи на допусната грешка, като например произношение, което не е като на човек, за когото езикът е роден, не възпрепятства предаването на посланието.

ЗА УМЕНИЕТО ЧЕТЕНЕ

Ниво 0 – липса на езикова компетентност

Липсват практически умения за четене с разбиране. В по-голямата си част тълкуването е погрешно или написаният текст въобще не се разбира.

Ниво 1 – ниво оцеляване (умения за оцеляване в чуждоезикова среда)

При четене, се разбират лесни и кратки недвусмислени текстове, свързани с основни ежедневни и работни ситуации. Текстовете могат да са кратки бележки, обяви, опростени описания на хора, места, предмети, кратки описания в областта на географията, правителството/управлението и валутните системи, адаптирани за хора, за които езикът не е роден, кратки инструкции и указания (формуляри за кандидатстване, карти, менюта, указатели, брошури и ясни кратки разписания). Разбира се общия смисъл на несложен текст с често срещани фрази и думи, включително сходни международни термини. Откриват се някои конкретни детайли при внимателно и целенасочено четене. Често се отгатва значението на непознати думи от несложен контекст. Възможно е откриването на основната тема в по-сложен текст. Възможно е да бъдат разбрани погрешно някои несложни текстове.

Ниво 2 – функционално ниво

Достатъчно разбиране на автентични материали на познати теми. Разбиране на недвусмислени фактологични текстове, включващи описание на хора, места и предмети, както и разкази за настоящи, минали и бъдещи събития. Източниците включват новини от средствата за масова комуникация за често повтарящи се събития, кратка биографична информация, социални съобщения, рутинна бизнес кореспонденция и кратки технически материали за неспециалисти. Разбиране на несложна автентична проза на познати теми, която е представена в предсказуем ред и подпомага разбирането на читателя. Откриване и разбиране на основната идея и детайлите в материали за неспециалисти и отговаряне на фактологични въпроси към такива текстове. Неуспешно извличане и направа на заключения директно от текста или разбиране на нюансите около фактологичната информация. Разбиране с лекота на проза, в която преобладават често срещани езикови модели. Макар активния речник да е ограничен, читателят успява да разбере текста с помощта на контекста и познанията си. Възможно е малко по-бавно изпълнение на задачата, както и част от информацията да не бъде разбрана. Не винаги и не много точно се прави обобщение, групиране и откриване на по-специфична информация в по-сложен текст в собствената професионална област.

Ниво 3 – професионално ниво

Почти пълно разбиране на различни автентични текстове на обща и професионална тематика, включително и на непознати теми. Демонстрира се способност за учене в процеса на четене. Разбирането не зависи от темата. Източниците включват средствата за масова комуникация, информативни публикации и анализи, предназначени за образовани хора, за които езикът е роден, лична и професионална кореспонденция, доклади и материали, изискващи специализирана подготовка. С лекота се разбират езикови функции като хипотези, аргументация, представяне на позиция и различни форми на разясняване. Разбират се абстрактни концепции в по-сложни текстове от областта на икономиката, културата, науката и технологиите, както и своята професионална сфера. Почти винаги текстът се тълкува правилно, връзките между идеите в текста се разбират, успешно се „чете между редовете“ или се разбира скрития смисъл. Като цяло се разграничават различните стилистични нива и често се разпознава хумор, емоционална окраска и нюансите в текста. Изключително рядко прочетеното не се разбира. Долавя се същината на по-сложни текстове, но е възможно да не се доловят всички нюанси. Не винаги се разбират напълно текстове, които са особено сложни, съдържат рядко срещащи се идиоми или включват висок процент културни препратки. Възможно е скоростта на четене да е малко по-бавна от тази на хора, за които езикът е роден.

Ниво 4 – експертно ниво

Показва се способност за разбиране на всякакви стилове и формати на текстове за професионални цели, включително и на текстове на непозната обща или професионална тематика. Източниците включват вестници, списания и специализирана литература от областта на икономиката, културата, науката и технологиите, както и от професионалното направление на читателя, предназначени за добре образован читател, за когото езикът е роден. С лекота се проследяват внезапни промени в посоката на мисълта в текстове, на всякакви теми, предназначени за масовия читател. Демонстрира се цялостно и детайлно разбиране на текстове, дори на изключително абстрактни концепции. Разбират се почти всички културни препратки и се прави връзка между всеки специфичен текст и други писмени източници от дадената култура. Ясно се разбират стилистичните нюанси, иронията и хумора. Скоростта на четене се доближава до тази на добре образован читател, за когото английският език е роден. Възможно е разчитането на сравнително четлив почерк без затруднение.

ЗА УМЕНИЕТО ПИСАНЕ

Ниво 0 – липса на езикова компетентност

Липса на практически умения за общуване в писмена форма.

Ниво 1 – ниво оцеляване (умения за оцеляване в чуждоезикова среда)

Писането отговаря на непосредствените лични нужди. Текстовете могат да бъдат списъци, кратки бележки, пощенски картички, кратки лични писма, телефонни съобщения, покани и попълване на бланки и формуляри. Мислите по дадена тема се предават чрез свободно събрани кратки прости изречения (фрази), без да се

демонстрира съзнателно организиране на писмената реч. Намеренията се предават чрез кратки прости изречения, често свързани с общоприети свързващи думи. Често се допускат правописни, лексикални, граматични и пунктуационни грешки. Създаденият текст е възможно да бъдат разбран от хора, за които езикът е роден, които са свикнали да общуват с хора, за които езикът не е роден.

Ниво 2 – функционално ниво

Успешно съставяне на лична (официална и неофициална) и ежедневна служебна кореспонденция и изготвяне на документи, като паметна бележка (мемо), кратки доклади/отчети и лични писма на ежедневни теми. В писмен вид има успешно излагане на факти, даване на инструкции, описване на хора, места и предмети, разказване за минали, настоящи и бъдещи събития чрез завършени, но кратки параграфи. Успешно комбиниране и свързване на изречения в логически свързан текст. Успешно създаване на контраст между параграфите и свързване на параграфите с други параграфи в доклади и кореспонденция. Идеите са организирани грубо по основни точки или следвайки линейно събитията. Връзката между идеите не винаги е ясна и преходите могат да са неестествени. Текстът може да бъде разбран от човек, за който езикът е роден, ако е свикнал да чете текстове на хора, за които езикът не е роден. Правилно използване на основните граматични структури, но е възможно допускане на грешки или избягване на по-сложните. Използване на подходяща лексика, свързана с често срещащи се теми, като е възможно поради незнание някои думи и изрази да бъдат заместени с техните обяснения. Понякога правописните, лексикални, граматични и пунктуационни грешки могат да променят смисъла. Като цяло писменият текст е написан по начин, подходящ за зададената задача, въпреки проблемите в изказа.

Ниво 3 – професионално ниво

Успешно водене на ефективна официална и неофициална кореспонденция и писане на документи на ежедневна, обществена и професионална тематика. Със сравнителна лекота се пише и по специализирани теми. Успешно се създават писмени документи с дължината на есе и се изпълняват задачи като аргументиране на мнение или позиция, анализиране, изказване на хипотеза, подробно обяснение, разказ и описание. В писмен вид, успешно се изразяват абстрактни концепции по по-сложни теми (като например икономика, култура, наука и технологии), както и по теми от професионална област на пишещия. Въпреки че използваните техники за организиране на по-дълъг текст понякога могат да изглеждат необичайни за читателя, за когото езикът е роден, смисълът е правилно предаден. Връзката и излагането на идеите е ясно, основните идеи и фактите към тях са подредени логично, за да се постигне целта на създадения текст. Преходите от една идея към друга обикновено са успешни. Владенето на сложните граматически структури, лексиката, правописа и пунктуацията са подходящи, за да се предаде точно посланието. Грешките са спорадични, те не пречат на разбирането и рядко смущават хора, за които езикът е роден. Макар стилът на писане да не е като на човек, за когото езикът е роден, той е подходящ за случая. Възможно е да се налага лека редакция за достигане на изискванията за текст, написан от човек, за когото езикът е роден.

Ниво 4 – експертно ниво

Писмената реч се използва прецизно и точно за всякакви професионални цели, включително за представянето на официална политика или гледна точка. Създават се изключително ефективни текстове в различни стилове дори на непозната обща и специализирана тематика. Демонстрират се отлични умения за писане на лични писма, служебни текстове, доклади и официални документи с цел представяне на дадена позиция и подготвяне на последна версия на официален документ в различни сфери. Показва се способност чрез писмената реч да се убеждават други хора и да се представят задълбочено абстрактни идеи. Темите могат да са от областта на икономиката, културата, науката, технологиите и от сферата на компетенция на съответния човек. С лекота се организират сложни текстове, значението се предава ефективно и се използва стилистически подходяща проза. Борави се умело на различни стилистични нива и смисловите нюанси се изразяват добре.

ОПИСАНИЕ НА ПЛЮС-НИВАТА НА ЕЗИКОВА КОМПЕТЕНТНОСТ¹

ЗА УМЕНИЕТО СЛУШАНЕ

Подниво 0+ (наизустени фрази)

Разбират се отделни думи и/или кратки често срещани фрази и кратки изречения, необходими за оцеляване в чуждоезикова среда. Необходимо е да се правят повторения и паузи. Необходимо е и опростяване на езика. Разбират се със затруднение дори хора, които са свикнали да адаптират скоростта си на говорене за хора, за които езикът не е роден. Най-добре се разбират фразите, когато са ясно допълнени от контекста.

Подниво 1+ (ниво оцеляване+)

Достатъчно се разбират кратки, директни, предсказуеми разговори, на стандартен говор, на ежедневна социална или рутинна служебна тематика. Разбират се не само кратки диалози, базирани на кратки въпроси и отговори, но до известна степен се разбират и по-дълги разговори на конкретна тематика. Показват се ограничения в разбирането на текстове, отнасящи се до описания на хора, места и предмети, разкази за минали, настоящи и бъдещи събития; фактологична информация; и ясни инструкции или указания. Обикновено разбирането на текста на ниво параграф е неуспешно. Тематиката, която се разбира най-добре е от сферата на храната, настаняването, транспорт и придвижване, пазаруване, семейство, лични интереси и планове за пътуване. В същото време се наблюдава разбиране на няколко свързани изречения, свързани със служебна комуникация, текущи събития, отговори на запитвания за по-детайлна информация и разяснение. Доста вероятно е основната идея на такъв тип устна реч да бъде разбрана, но може да не бъдат разбрани някои странични факти. Също така, се разбират несложни структури в устна реч, но разбирането на по-сложни конструкции може да е затруднено. Наблюдава се много ограничено разбиране на основната идея на говор от медиите. Дори когато се слушат хора, за които езикът е роден, които са свикнали да говорят с хора, за които езикът не е роден, може да се наложи говорещите да повторят или перифразират казаното, за да бъдат разбрани.

Подниво 2+ (функционално ниво +)

Разбира се неофициална и официална разговорна реч на ежедневни, социални и общи професионални теми. Разбира се доста добре стандартен говор при директна комуникация, при нормална скорост на изговаряне с минимални повторения и перифразиране от човек, за когото езикът е роден, който не е свикнал да комуникира с хора, за които езикът не е роден. В допълнение към разбирането на разговори на ежедневни теми в описания и разкази за текущи, минали и бъдещи събития, се разбира и голяма част от езика, използван в интерактивни срещи,

¹ Забележка. „Плюс-нивата“ на езикова компетентност, описани в този документ, се разбират като езикова компетентност, която надхвърля средата между две базови нива. „Плюс-нивата“ на езикова компетентност значително надхвърлят базовото ниво, но не отговарят напълно и не поддържат критериите за следващото по-високо базово ниво.

брифинги и други форми на по-дълъг текст за слушане, включително и на непознати теми и ситуации, макар да са възможни някои пропуски в разбирането. Показва се способност за проследяване на основните моменти в дискусии или презентации в професионална сфера на слушащия. Показва се способност отчасти да се разбират основните моменти от разговори между образовани говорители, за които езикът е роден, лекции на общи теми, сравнително ясни телефонни обаждания и предавания от медиите. Често се случва да се интерпретира погрешно текст за слушане, изграден върху хипотеза, аргументация, мнение или изказване на възражения. Може да се проследи дискусия на абстрактна тема без напълно да се разбират абстрактните лингвистични формулировки. Не винаги се разграничават различните стилистични нива в речта. Показва се способност да се разпознава хумор и емоционална окраска. Не винаги се разбира скрития (загатнатия) смисъл в речта. Понякога се пропускат думи, фрази и твърдения, направени при неблагоприятни условия (например през озвучителна техника на открито или в силно емоционална ситуация). Вероятно ще има затруднения при разбирането на хора, за които езикът е роден, в случай че говорят бързо или използват диалектни изрази, жаргон или необичайни идиоми.

Подниво 3+ (професионално ниво +)

Разбират се всички форми на официална и неофициална реч на ежедневни, социални и професионални теми, включително специфични теми, които представляват интерес за слушащия и теми от области, които изискват специална компетентност. С лекота се разбира по-детайлна реч, използвана за лични и професионални цели като мотивиране на решение, отговор на предизвикателства, защитаване на официална политика. Разбира се почти напълно много сложна реч, произнесена от добре образован човек, за когото езикът е роден, дори на някои непознати теми. Обикновено адаптирането към смяната на тона и темата, по която се говори е успешно. Разбират се хора, за които езикът е роден в конференции, преговори, лекции, презентации, брифинги и дебати. Обикновено се демонстрира разбиране на изключително абстрактни идеи и лингвистични формулировки, при дискусии на сложни теми, които могат да включват икономика, култура, наука, технологии, както и в своята професионална сфера. Успешно се следват някои неочаквани обрати на мисълта, както във формална, така и в неформална реч. Често се разбира реч, предназначена за различни видове аудитории, включително и с цел да се убеди, представи и съветва. Разпознават се нюансите, хумора и емоционалната окраска на речта и точно могат да се интерпретират културни препратки. Разбират се повечето предавания по медиите, разговорите между хора, за които езикът е роден, понякога се разбират регионални говори и диалекти. Понякога обаче се наблюдават ограничения в разбирането, когато в текста за слушане се използват посочените по-горе по-сложни лингвистични умения. Възможно е да бъдат пропуснати някои фини нюанси и културни препратки в посланието, но това рядко възпрепятства успешното разбиране на говора на хора, за които езикът е роден.

ЗА УМЕНИЕТО ГОВОРЕНЕ

Подниво 0+ (наизустени фрази)

Удовлетворяват се непосредствените нужди за оцеляване като се използват наизустени думи и фрази. Могат да се задават въпроси или да се формулират изказвания сравнително точно, но само с наизустени фрази. Опитите за формулиране на реч на ниво изречение обикновено са неуспешни. Речниковият запас не е систематизиран и като цяло е ограничен до непосредствените нужди за оцеляване, като поздрави, кратки лични данни, числа, изрази за време, предмети. Повечето изрази са кратки, свързващите думи биват пропускани или объркани. Дори при повторение, комуникативните умения са сериозно ограничени, дори с хора, за които езикът е роден и са свикнали да говорят с хора, за които езикът не е роден. Произношението, ударението и интонацията често са неправилни дори при наизустената реч.

Подниво 1+ (ниво оцеляване +)

Успешно се започват и поддържат ежедневни разговори лице в лице на очаквани теми. С лекота се участва в кратки разговори като се задават и се отговоря на прости въпроси, но разговорният етикет в целевата култура не се разбира. Затруднено е поддържането на по-дълъг разговор на конкретна тематика. Общува се с поредица от изречения, но изреченията не могат да бъдат свързвани добре в параграфи. Може да се участва в някои социални разговори и да се предоставя малко по-подробна информация при представяне и предоставяне на автобиографични данни. Може с лекота да се поиска съдействие, информация и разяснение, да се изрази удовлетворение, неудовлетворение и съгласие. Липсва последователност и се изпитва затруднение при описание на хора, места и предмети, разказ за настоящи, минали и бъдещи събития, даването на фактологична информация, даването на инструкции и упътвания, комуникация на работното място и говоренето за текущи събития. Изказа е колеблив и е възможно да се смени темата поради липса на лексика. В допълнение към основните нужди, темите могат да включват семейство, личен опит и интереси, планове за пътуване и елементарни служебни въпроси. Простите структури и базовите граматически връзки са овладени до голяма степен. Възможни са грешки при употребата на глаголните времена. Възможни са неточности при използването на лексиката, освен в случаите на най-често използвани думи и изрази. Често допусканите грешки по отношение на лексиката, граматиката и произношението могат да възпрепятстват комуникацията. Речта може да е затруднена. Хора, за които езикът е роден свикнали да говорят с хора, за които езикът не е роден е възможно понякога да помолят за повторение или перифразиране и да прибегнат до знания за околния свят, за да го разберат.

Подниво 2+ (функционално ниво +)

Демонстрират се комуникативни умения в множество неофициални и официални разговори в битови, социални и ежедневни професионални ситуации. Може да се дискутират специфични интереси и специфични сфери на компетентност по начин, който не винаги е ефективен и приемлив за хора, за които езикът е роден. Езикът се използва ефективно за описание на хора, места и предмети; за разказване; за даване на фактологична информация; за подробни сравнения и съпоставки; за

детайлно инструктиране и упътване. С не такава лекота и ефективност се изпълняват задачи като разясняване, мотивиране на взето решение и отговор на възражения. Възможно е затруднение при участие в заседания, съвещания, работни срещи, семинари, при изнасяне на брифинг на непознати теми или в непознати ситуации. Като цяло може да се поиска информация и аргументирано мнение от човек, за когото езикът е роден. Може да се обсъждат абстрактни понятия, но абстрактната лексика рядко се използва по подходящ начин. Комуникира се сравнително добре с хора, за които езикът е роден и са свикнали да комуникират с хора, за които езикът не е роден, макар събеседниците да могат да доловят някои необичайни изкази. Може да се произведе значителен обем текст на ниво свързани параграфи. Въпреки това, неточности в лексиката и грешки при използването на по-сложни структури и някои свързващи елементи понякога възпрепятстват по-детайлното излагане на аргумент или гледна точка. Грешките в произношението понякога могат да възпрепятстват комуникацията. Въпреки всичко речта обикновено е подходяща за ситуацията.

Подниво 3+ (професионално ниво +)

Способност за ефективно участие във всички официални и неофициални разговори на ежедневни, социални и професионални теми. Езикът се използва с лекота, за да се изпълнява професионални задачи като обосноваване на решение, отговор на предизвикателства, защитаване на политика. С лекота се формулират дълги изказвания, с които посланието се предава точно и ефективно. Темите могат да са от сфери като икономика, култура, наука, технологии, а също и от професионално поле на говорещия. Може да се изпълнят значителен брой сложни лингвистични задачи, като например представяне на официална политика или мнение. Обикновено се комуникира ефективно с хора, за които езикът е роден, по време на конференции, преговори, лекции, презентации, брифинги и дебати. Като цяло може да бъдат разисквани изключително абстрактни идеи със сложни абстрактни лингвистични формулировки при дискусии на сложни теми. Речта обикновено е подходяща за ситуацията. Показват се определени умения речта да се моделира с цел комуникация с различни видове аудитории. Често се демонстрират езикови умения, необходими за съветване или убеждаване на други хора, но е възможно да се вижда известна непоследователност, дължаща се на социолингвистични ограничения. Понякога има непоследователност при определянето на тона при вербална комуникация с различни хора, за които езикът е роден, както и при промяна на тона и следване на промените в тона на разговора, инициирани от другите говорещи. Понякога може да се изразяват нюанси, тънкости и хумор, и може да се отговаря подходящо на културни препратки, включително пословици и алюзии. Срещат се някои ограничения при употребата на тези по-сложни умения, като в тези случаи може да се наблюдава колебание, полагане на усилие или нехарактерни грешки. Чуждоезичното произношение и редките пропуски в граматика, лексика или културни препратки не смущават участващите в разговора, за които езикът е роден и не пречат на предаване на посланието.

ЗА УМЕНИЕТО ЧЕТЕНЕ

Подниво 0+ (наизустени фрази)

Разбират се частично или цялостно числа, отделни думи и фрази, имена на хора и места, улични табели, надписи на офиси и магазини, но е възможно да се допуснат грешки при интерпретирането им. При четене се разбира заучени или често срещани фрази с ясен контекст, но цели изречения не се разбират.

Подниво 1+ (ниво оцеляване +)

При четене, се наблюдава достатъчно разбиране на прости, автентични напечатани текстове без неочаквани елементи, предназначени за предаване на ежедневна социална и рутинна служебна информация. Най-добре се разбират материали като обяви за обществени събития и кратки биографични факти. Показва се способност, но не винаги, за разбиране на по-дълги текстове, като описания на хора, места и предмети, разкази за събития, фактологична информация, указания или инструкции. Обикновено текстове на ниво параграф не се разбират успешно. Темите, които се разбират най-добре включват основни нужди като хранене, настаняване, придвижване, пазаруване, семейство, личен опит и интереси, планове за пътуване. Показва се и способност за разбиране на кратки писмени служебни текстове, кратки предсказуеми фактологични разкази и отговори на искане за информация и разяснение. Вероятно основната идея на подобен тип текст може да бъде разбрана, но може да не бъдат разбрани напълно някои от допълнителните детайли. По сходен начин, се разбират прости граматични структури в кратки писмени текстове, но по-сложните граматични структури може да не бъдат разбрани. Често успешно се долавя смисъла на непознати думи от контекста. Може да се срещат трудности при разбирането на свързващите средства в текста и при използването на тази информация за направата на логични предположения.

Подниво 2+ (функционално ниво +)

С пълно разбиране се четат неабстрактни, фактологични, автентични текстове на познати теми. Разбира се голям процент по-сложни автентични текстове както на обща, така и на професионална тематика, включително и на непознати теми. Показва се известна способност за учене чрез четене. Контекстът включва не само фактологични новини, но и информационни статии и публикации в утвърдени вестници и списания, предназначени за образовани хора, за които езикът е роден; лична и професионална кореспонденция и някои доклади и подобни материали на специализирани теми. Лесно се разграничава основната идея от по-маловажните детайли. Езиковият контекст, знанията от обща култура и богатата лексика се използват, за да се направят логични предположения или изводи по непознати теми. Възможно е не винаги да се интерпретира правилно текст, изграден на хипотеза, аргументирано мнение и различни форми на детайлно представяне. Отчасти се разбират абстрактни концепции в текстове със сложна тематика без напълно да се разбира абстрактните лингвистични формулировки. Макар и не винаги, успешно се „чете между редовете“ (т.е. се разбира скритото послание в текста), разграничават се различните стилистични нива и се разпознава хумора или емоционалната окраска в текста.

Подниво 3+ (професионално ниво +)

Може напълно да се разбират разнообразни автентични писмени материали предназначени за масовия читател. Демонстрира се почти пълно разбиране на всички стилове и форми на писмена реч, използвана за професионални цели, в контекст, като вестници, списания и професионална литература, предназначена за добре образован читател. Обикновено се показва разбиране на изключително абстрактни идеи и лингвистични формулировки в текстове на сложни теми (които могат да са от сферата на икономиката, културата, науката, технологиите), както и от професионалната сфера на четящия. Налице е отлична способност за учене чрез четене, правилно интерпретиране на текста, свързването на идеи, „четене между редовете“ (или разбиране на скрит смисъл). С лекота се разграничават различните стилистични нива. Разпознава се хумора, емоционалната окраска и нюансите в писмената реч. Разбира се в голяма степен много сложен език, създаден от добре образован автор, за когото езикът е роден, дори на непозната тема, включително и текстове с необикновено сложна структура, рядко срещани идиоми или голям брой културни препратки. Разбират се социолингвистични или културни препратки за всяка страна или регион, където текстът е написан от хора, за които езикът е роден и успешно се свързват специфични текстове с други писмени материали в рамките на дадена култура. Успешно се проследяват някои непредвидени обрати на мисълта на теми, предназначени за масовия образован читател. Съществуват, обаче, някои ограничения при използването на някои по-сложни умения, като разпознаване на някои тънкости в изказа и културни препратки.

ЗА УМЕНИЕТО ПИСАНЕ

Подниво 0+ (наизустени фрази)

Изписват се отделни букви, числа, дати, фрази, лични имена, адрес, националност и др., които се попълват в регистрационен формуляр (бланка). В други случаи, обаче, може да се изписват само отделни запаметени думи и фрази, правят се списъци с често срещани думи от бита или се изписват няколко кратки наизустени изречения. Опитите за писане на цели изречения обикновено са неуспешни. Правописът, дори на отделните символи (букви, срички, препинателни знаци), често е неточен.

Подниво 1+ (ниво оцеляване +)

Пишат се кратки бележки и лични писма, картички, покани, пишат се и се записват телефонни съобщения, и се попълват регистрационни бланки. Може да се пишат кратки лични и рутинни служебни документи, но не се разбират напълно правилата на писмената реч в целевата култура. Няма последователност при излагане на факти, даване на инструкции, описание на хора, места и предмети, разказване за минали, настоящи и бъдещи събития. Изпитват се затруднения при свързване на изречения в цялостен параграф. Темите включват основни нужди като храна, настаняване, придвижване, пазаруване, семейство, личен опит и интереси, планове за пътувания, и рутинни служебни въпроси. Написаното може да бъде разбрано от хора, за които езикът е роден, свикнали да комуникират с чужденци, но на останалите ще им е нужно потвърждение от автора за смисъла на написаното. Често има неточности при употребата на кратки структури и при следването на основни

граматически правила. Може да има неточности във времевите маркери. Лексиката може да е неточна с изключение на най-често използваните думи. Допуснатите правописни, лексикални, граматични и пунктуационни грешки, понякога могат да възпрепятстват предаването на посланието.

Подниво 2+ (функционално ниво +)

Води се относително логично свързана лична и официална кореспонденция и се пишат документи на ежедневни, социални и рутинни служебни теми. В писмен вид се организират и развиват детайлно идеи в специфична сфера на компетентност по начин, който често, макар и не винаги, е ефективен и приемлив за четящия, за когото езикът е роден. Пише се сравнително точно и може да се предоставят множество детайли при разказ, описание, излагане на факти, сравнение и даване на инструкции. Не толкова ефективно се защитава позиция, разяснява се гледна точка и се отговаря на възражения. Може да се пише по абстрактни теми, но писането е непоследователно при употребата на абстрактни лингвистични структури. Показва се способност за организиране на поредица от параграфи в документи с дължина на есе, но не толкова умело. Например, организирането и развиването на идеите може да не е напълно ясно, преходите между идеите на моменти може да са необичайни. Не винаги се използва подходяща лексика и се допускат грешки при използването на сложни граматични структури, свързващи елементи и пунктуация, което понякога може да възпрепятства стремежа за представяне на аргументация в текстове с дължина на есе. Въпреки всичко това, създадените текстове могат да бъдат разбрани от хора, за които езикът е роден, които не са свикнали да четат материали, написани от чужденци.

Подниво 3+ (професионално ниво +)

Може ефективно да се пишат всякакви видове официална и неофициална кореспонденция, документи и други текстове на ежедневни, социални и професионални теми. Писмената реч се използва с лекота, за създаването на професионални документи с дължина на есе, които включват аргументиране на позиция или защитаване на политика, както и подробна аргументация и анализ. Обикновено може да се доразвият доста абстрактни концепции като се използват абстрактни лингвистични формулировки, когато се пише на сложни теми (които могат да включват икономика, култура, наука, технологии, както и професионалното поле на пишещия). Понякога езикът може да се използва за изключително сложни лингвистични задачи, като представяне на официална гледна точка. Показват се известни способности за съобразяване на писмената реч, с цел комуникация с различна аудитория. Често се показват писмени умения, необходими за убеждаване на другите, но са възможни някои неточности. Обикновено дългите текстове се организират добре, посланието се предава ефективно и се съставя реч, която е стилистично подходяща за аудиторията и темата. Често може да се изразяват нюанси, тънкости, хумор и да се правят правилни културни препратки. Могат да съществуват, обаче, някои ограничения при изпълнението на тези по-сложни задачи. Техниките за организация на текста и методите за развиване на аргументи могат да са лишени от синтактично и езиково разнообразие. Тези ограничения, обаче, не смущават читатели, за които езикът е роден и не възпрепятстват разбирането.